

21st-Century Teaching Enhancement Based on Four Bala Dhamma of Teachers at Phra Pariyattidhamma School, Dhamma Section, Sangha of Roi Et Province

Phrakhrubidika Chanyut Jirasupho (Phumpruk)^{1*} Phrasriwatcharasanbandit¹
and Kotchaphat Sanguankhruea¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Roi Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author e-mail: Chanyut.pho@mcu.ac.th

ABSTRACT

This research aims to (1) examine the current state of 21st-century teaching and learning management among teachers in Buddhist monastic schools (Dhamma section) in Roi Et Province; (2) investigate teaching and learning methods based on the Four Strengths (Pala 4); and (3) propose guidelines for enhancing 21st-century teaching based on the Four Powers (Pala 4): A case study of teachers in Phrapariyatti Dhamma Schools, Roi Et Province. This research employs a mixed-methods approach, combining quantitative research using a sample of 217 individuals who responded to opinion questionnaires with 10 experts who evaluated the suitability, feasibility, and usefulness of the project. The statistical methods used for data analysis included percentages, means, and standard deviations. Qualitative research involved content analysis of interviews with nine experts using descriptive content analysis techniques. The study found that 1) the overall state of 21st-century teaching and learning management among teachers of Buddhist monastic schools in Roi Et Province was at a high level in all aspects; and 2) the 21st-century teaching and learning methods based on the Four Strengths (Pancha Bala 4) were also at a high level. There is conscious integration of digital media, flexible curricula, and the development of academically excellent exemplary teachers to drive education to keep pace with the world while maintaining Buddhist identity. 3) The results of proposing guidelines for 21st-century teaching and learning based on the Four Strengths of Teaching (Pancha Bala 4) for teachers, considering their suitability, feasibility, and usefulness, showed that the overall level was very high. When considered individually, the appropriateness aspect had the highest average score, followed by feasibility and usefulness.

Keywords: Teaching And Learning in The 21st Century, The Four Pala Dhammas,
The Buddhist Monastic School, Dhamma Section

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูใบฎีกาชาญยุทธ จิรสุโก (ภูมิพุกษ์)^{1*} พระศรีวัชรสารบัณฑิต¹ และ กษัตริ์ สวงนเครือ¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author e-mail: Chanyut.pho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด 2) ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี คือ งานวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน ในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น และใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ตอบแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน งานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 มีการ บูรณาการสื่อดิจิทัลอย่างมีสติ หลักสูตรที่ยืดหยุ่น และการสร้างครุต้นแบบที่เลิศทั้งวิชาการ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาให้เท่าทันโลกโดยยังคงอัตลักษณ์พุทธศาสนา 3) ผลการเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครู ตามความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21, หลักผล 4, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม

© 2026 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาคือกลไกสำคัญในการพัฒนา “ทุนมนุษย์” เพื่อสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรทุกช่วงวัยให้มีความพร้อมรอบด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อป้อนเพาะเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้และทักษะชีวิตด้วยตนเองเพื่อเท่าทันศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยครูต้องปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitator) เพื่อชี้แนะและออกแบบระบบการสอน การจัดสภาพแวดล้อมเชิงรุกมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทักษะองค์รวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขอย่างยั่งยืน (สิริกร ชาตติ และสุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2568)

ในยุคโลกาภิวัตน์ศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปรับตัวจึงเป็นหัวใจสำคัญเพื่อความอยู่รอดในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

ความพลิกผันทางการศึกษาในยุคส่งผ่านดิจิทัลเป็นปัจจัยเร่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวและยกระดับสมรรถนะตนเอง โดยเฉพาะการขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและการส่งเสริมการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันโลกสมัยใหม่ได้อย่างยั่งยืน (ลัดดาวัลย์ จันลา และคณะ, 2568)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดร้อยเอ็ด มุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้วยพุทธธรรมที่ร่วมสมัยและเป็นเหตุเป็นผล โดยเฉพาะการบูรณาการ หลักพระ 4 เข้ากับภาวะผู้นำและการบริหารองค์กร อันประกอบด้วย ปัญญาพระ (พลังความรู้), วิริยะพระ (พลังความเพียร), อนวัชชพระ (พลังความสุจริต) และ สังคหพระ (พลังการสงเคราะห์) ซึ่งการนำหลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้มาปรับใช้นับว่ามีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมไทยมากกว่า การพึ่งพาหลักการบริหารจากตะวันตกเพียงอย่างเดียว (อรุณ สิทธิวงศ์, 2562)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือ หลักสูตรนักธรรม มุ่งเน้นการเรียนรู้พระธรรมวินัยด้วยภาษาไทย เพื่อให้ภิกษุสามเณรเข้าถึงคำสอนได้อย่างทั่วถึง อันเป็นรากฐานสำคัญในการปฏิบัติและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงวางรากฐานหลักสูตรให้ครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งหลักธรรม พุทธประวัติ พระวินัย และทักษะการแต่งแก้กระทู้ธรรม เพื่อสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพในการสืบทอดพระศาสนาสืบไป โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 23 แห่ง ภายใต้การกำกับดูแลของกองพุทธศาสนศึกษา ยังคงมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กองพุทธศาสนศึกษา, 2568)

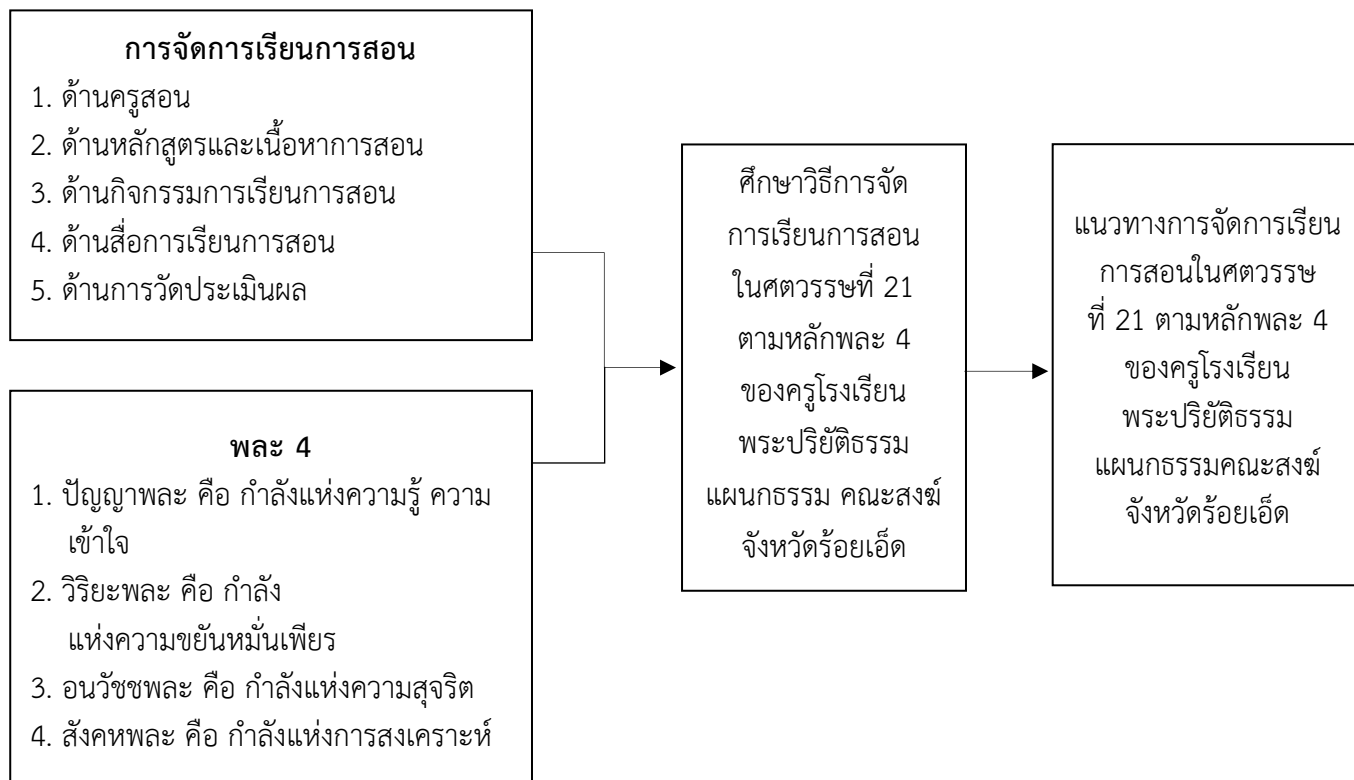
งานวิจัยมุ่งศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นบริบทเฉพาะที่ยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างแพร่หลายเมื่อเทียบกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัด สพฐ. หรือแผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยได้ผสมผสานรวมกรอบแนวคิดสากลในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เข้ากับหลักพุทธธรรมอย่าง “หลักพระ 4” ซึ่งเน้นการสร้างกำลังปัญญา ความเพียร ความสุจริต และการผานสามัคคีมาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนศักยภาพของครูผู้สอนแทนการใช้หลักธรรมทั่วไป ความแตกต่างเชิงมิติพื้นที่และแนวคิดนี้ช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติในการพัฒนาครูพระและครูคฤหัสถ์ ให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ธรรมะได้อย่างทันสมัยและดึงดูดใจผู้เรียนยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพระ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพระ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ด้าน จาก Good (1973) Hessong & Weeks (1987) Oliva (1992) สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2566) เกาแซ เตียดซุนทต (2464) ณัฐวัฒน์ ด้วงฉุน (2565) วชิระ โมราชาติ (2567) และหลักพละ 4 ได้แก่ 1) ปัญญาพละ คือ กำลังแห่งความรู้ ความเข้าใจ 2) วิริยะพละ คือ กำลังแห่งความขยันหมั่นเพียร 3) อดวิชชพละ คือ กำลังแห่งความสุจริต 4) สังคหพละ คือ กำลังแห่งการสงเคราะห์ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 23 โรงเรียน รวม 474 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การเลือกผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 รูป/คน และนำมาสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.3.1 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 9 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกตามสัดส่วน ดังนี้ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน จำนวน 3 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา จำนวน 3 รูป

1.3.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน โดยพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 และหลักผล 4 เพื่อทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอ้างอิง กรอบแนวทางแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพทางเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา โดยใช้รูปแบบคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูสอน จำนวน 5 ข้อคำถาม 2) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน จำนวน 5 ข้อคำถาม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 5 ข้อคำถาม 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน จำนวน 5 ข้อคำถาม และ 5) ด้านการวัดประเมินผล จำนวน 5 ข้อคำถาม

สำหรับแบบสอบถามในส่วนนี้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการหา ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการสอน ด้านพระพุทธศาสนา และด้านการบริหารการศึกษา เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา และความสอดคล้องของเนื้อหาหัวข้อ จากนั้นจึงนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์การวิจัย (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งค่าที่ได้ของแบบสอบถามคือ 1.00 เกณฑ์การให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับวัตถุประสงค์การวิจัยกำหนด ดังนี้

ความสอดคล้อง +1 หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้

ความสอดคล้อง 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อหาตรงตาม วัตถุประสงค์หรือไม่

ความสอดคล้อง -1 หมายถึง ข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์ จังหวัดร้อยเอ็ด กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2) การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ภายหลังการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำไป ทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อประเมินค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.951 จากนั้น แบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ได้ถูกนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนที่จะดำเนินการจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวิจัยไปขอความอนุเคราะห์จากสำนักศาสนศึกษา ให้ส่งต่อแบบสอบถามไปให้โรงเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 23 โรงเรียน ในรูปแบบของ Google Form โดยกำหนดให้ส่งแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา จำนวน 3 รูป ด้วยตนเอง ตามวัน เวลา ที่นัดหมายการสัมภาษณ์ไว้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การจด บันทึกการสัมภาษณ์/ภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง

3.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ได้ประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ตามวัน เวลา ที่นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

4.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก ธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วน ของแบบสอบถามแต่ละชุดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1) วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานภาพ อายุ วุฒิการศึกษา ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักผล 4 ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

1) การเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นการบันทึกเสียงหรือการบันทึกเป็นข้อความจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่บันทึกเสียงและจดบันทึกข้อความการสัมภาษณ์มาคัดเลือกเพื่อเรียบเรียงคำจากผลการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ดนำไปวิเคราะห์เนื้อหาด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย (Content Analysis Technique) ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Thematic/Matrix Analysis) ตามกรอบพละ 4 และทักษะศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยอย่างตรงประเด็น

4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

5) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลจากการสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนา การอ้างอิงคำพูดบุคคล ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ย ระดับคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายความว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายความว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายความว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายความว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายความว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษ ที่ 21 ตามหลัก พละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด	n = 217 คน			
		ระดับการจัดการเรียนการสอน			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านครูสอน	4.09	1.12	มาก	5
2	ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน	4.26	0.96	มาก	4
3	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.28	0.93	มาก	2
4	ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.30	1.01	มาก	1
5	ด้านการวัดประเมินผล	4.27	1.08	มาก	3
	โดยภาพรวม	4.28	1.02	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $S.D. = 1.02$) จำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 1.01$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.28$, $S.D. = 0.93$) และน้อยที่สุด คือ ด้านครูสอน ($\bar{X} = 4.09$, $S.D. = 1.12$)

2. วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารควรวางโครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างปัญหาพละ ในการเข้าถึงความรู้ บริหารงบประมาณจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใสตามหลัก อนุรักษ์พละ และส่งเสริมการแบ่งปันคลังสื่อดิจิทัลร่วมกันตามหลัก สังคหพละ เพื่อใช้เทคโนโลยีอย่างมี วิริยพละ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารมุ่งสร้างนิเวศการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อกระตุ้น วิริยพละ ในการแก้ปัญหาผ่านนวัตกรรม โดยผู้บริหารควรนิเทศการสอนเชิงกัลยาณมิตรตามหลัก สังคหพละ และกำกับดูแลกิจกรรมให้ถูกต้องตามศีลธรรมและระเบียบวินัยตามหลัก อนุรักษ์พละ

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล คือ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative) ที่สะท้อน ศักยภาพรายบุคคลด้วย ปัญหาพละ เน้นความโปร่งใสยุติธรรมตามหลัก อนุรักษ์พละ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับด้วยความเมตตาตามหลัก สังคหพละ เพื่อสร้างแรงจูงใจและ วิริยพละ ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน ผู้บริหารควรใช้ ปัญหาพละ ในการพัฒนาหลักสูตรพุทธบูรณาการที่เชื่อมโยงทักษะสากล กลั่นกรองเนื้อหาให้ถูกต้องแม่นยำตามหลัก อนุรักษ์พละ และออกแบบหลักสูตรให้ยืดหยุ่น เพื่อส่งเสริม วิริยพละ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับการเสียสละเพื่อส่วนรวมตามหลัก สังคหพละ

2.5 ด้านครูผู้สอน ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาครูสู่มืออาชีพผ่านกระบวนการ PLC บนพื้นฐานความเกื้อกูลตามหลัก สังคหพละ โดยผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูเป็นแบบอย่างที่มี ปัญหาพละ ดำรงตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างบริสุทธิ์ตามหลัก อนุรักษ์พละ และมีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองด้วยวิริยพละ

3. แนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความเหมาะสม ของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.50	0.85	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.30	0.82	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.50	0.70	มาก
4. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	4.60	0.69	มากที่สุด
5. ด้านครูผู้สอน	4.70	0.67	มากที่สุด
โดยรวม	4.52	0.75	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผลการประเมินด้านความเหมาะสม ของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $S.D. = 0.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $S.D. = 0.85$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.82$) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $S.D. = 0.70$) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.69$) ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $S.D. = 0.67$)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ ของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

รายการ	ความเป็นไปได้		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.40	0.96	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.40	0.96	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.30	0.82	มาก
4. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	4.80	0.63	มากที่สุด
5. ด้านครูผู้สอน	4.50	0.85	มาก
โดยรวม	4.48	0.84	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ ของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $S.D. = 0.84$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $S.D. = 0.96$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $S.D. = 0.96$) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.82$) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $S.D. = 0.63$) ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $S.D. = 0.85$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด

รายการ	ความเป็นประโยชน์		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.20	0.91	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.20	0.91	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.10	1.10	มาก
4. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	4.60	0.69	มากที่สุด
5. ด้านครูผู้สอน	4.60	0.84	มากที่สุด
โดยรวม	4.38	0.89	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.89) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.91) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.91) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = 1.10) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$ S.D. = 0.69) ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$ S.D. = 0.84)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร “ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหา” และ “จัดหา/พัฒนาสื่อที่ตอบสนองศตวรรษที่ 21” แสดงให้เห็นถึงการมุ่งเน้นสร้างกำลังทางปัญญา ครูจึงมีเครื่องมือที่ทันสมัยในการถ่ายทอดหลักธรรมและวิชาการ ทำให้การจัดการเรียนรู้นี้มีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สะอึ้งทอง (2564) พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ครูในปัจจุบันมองเห็นว่าสื่อและเทคโนโลยีคือ หัวใจสำคัญ ที่จะช่วยยกระดับการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

2. ผลการศึกษาวិธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครู ดังนี้ 1) ด้านสื่อการเรียนการสอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดประเมินผล 4) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน 5) ด้านครูสอน

2.1 วิธิการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และห้องเรียนสื่อประสม เพื่อให้สื่อทำหน้าที่เป็นเครื่องมือขยายขอบเขตสติปัญญา ช่วยให้ศาสนทายาทเข้าถึงแหล่งข้อมูลธรรมะและวิชาการระดับสากลได้อย่างไร้ขีดจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ (2563) พบว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย การมีระบบอินเทอร์เน็ตที่เสถียรและอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งาน เปรียบเสมือนการสร้างทางเดินแห่ง ปัญญาพละ ให้ศาสนทายาทสามารถเข้าถึงคลังความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

2.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ครู เปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม (Passive Learning) มาเป็นแบบรุก (Active Learning) โดยเน้นการคิดวิเคราะห์มากกว่า การท่องจำ ซึ่งสะท้อนถึงการใช้ ปัญญาพละ ในการมองเห็นความสำคัญของทักษะศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ลัดดาวัลย์ สะอึ้งทอง (2564) พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และกลยุทธ์ การจัดการชั้นเรียนในระดับสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อสร้างสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งเป็นการใช้ ปัญญาพละ ในการวางแผนกิจกรรมที่ตอบโจทย์ทักษะศตวรรษที่ 21 มากกว่าการท่องจำ

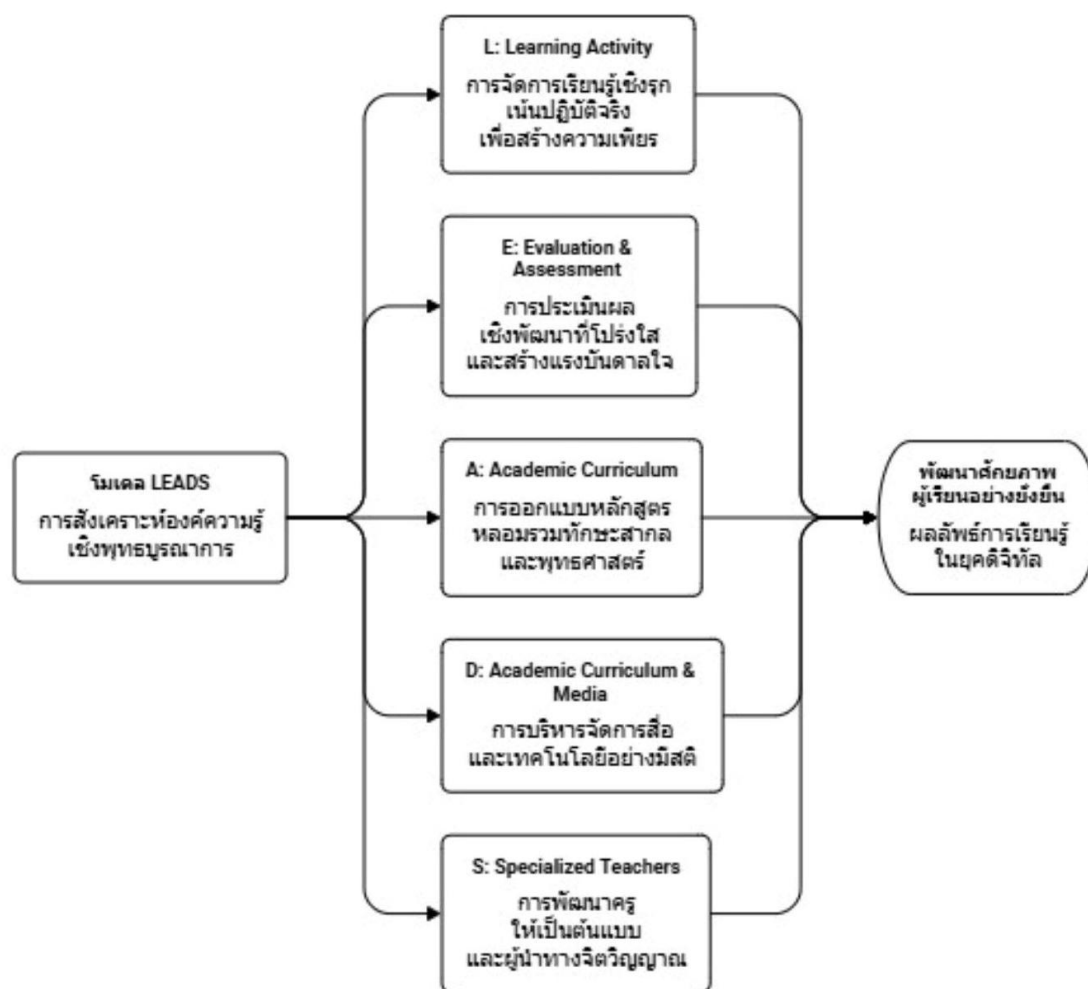
2.3 วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดประเมินผล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (เช่น ระบบ จัดเก็บคะแนนออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันทดสอบ) เพื่อให้การประเมินผลมีความรวดเร็ว แม่นยำ และสามารถนำข้อมูล มาวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของผู้เรียนได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทัศน์ อุตโตโร (จันอากาศ) และคณะ (2566) พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ข้อมูลการเรียนการสอน การที่เทคโนโลยีช่วยให้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนได้ทันที สะท้อนถึงการใช้ ปัญญาพละ เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องและรวดเร็ว

2.4 วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี ปัญญาพละ คือความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งในการนำหลักสูตรแกนกลางมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยเน้นเนื้อหา ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของสามเณร ไม่ยากหรือท้อง่ายจนเกินไป และต้องบูรณาการความรู้ทางธรรมเข้ากับ ทักษะทางโลกได้อย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ (2563) พบว่า หัวใจสำคัญ ของการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม คือการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้อง กับพื้นฐานของศาสนาพุทธ การที่เนื้อหา “ไม่ยากหรือท้อง่ายจนเกินไป” จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา อย่างต่อเนื่องโดยไม่ทอดทิ้ง

2.5 วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพละ 4 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านครูสอน คือ ผู้บริหารควรใช้ สังคหพละ (การสังเคราะห์) เพื่อสร้างความสุขในการทำงาน เมื่อครูพระและครูคฤหัสถ์รู้สึกได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้บริหาร ย่อมเกิดพลังใจในการทุ่มเทเพื่อศิษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาสุทัศน์ อุตโตโร (จันอากาศ) และคณะ (2566) พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระปริยัติธรรมที่มี ประสิทธิภาพ ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาที่ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานและการอยู่ร่วมกัน อย่างกัลยาณมิตร การที่ครูพระและครูคฤหัสถ์ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยลด ความตึงเครียดและเพิ่มพลังใจในการถ่ายทอดความรู้

องค์ความรู้ใหม่

โมเดล LEADS คือการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการที่ผสมหลักพละ 4 เข้ากับการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นระบบผ่าน 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ L (Learning Activity) คือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นการปฏิบัติจริงเพื่อสร้างความเพียร E (Evaluation & Assessment) คือการประเมินผลเชิงพัฒนาที่มุ่งเน้น ความโปร่งใสและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน A (Academic Curriculum) คือการออกแบบหลักสูตรที่หลอมรวมทักษะ สากและวิชาเพื่อสร้างปัญญาที่เท่าทันโลก D (Academic Curriculum & Media) คือการบริหารจัดการ สื่อและเทคโนโลยีอย่างมีสติเพื่อเป็นเครื่องมือในการแบ่งปันความรู้ที่ปลอดภัย และ S (Specialized Teachers) คือการพัฒนาครูให้เป็นต้นแบบแห่งวิชาชีพและผู้นำทางจิตวิญญาณที่เปี่ยมด้วยเมตตา ซึ่งทั้งหมดนี้หลอมรวมกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย LEADS MODEL

ที่มา: จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้นั้นมีการบูรณาการสื่อดิจิทัลอย่างมีสติ เน้นหลักสูตรที่ยืดหยุ่น และการสร้างครุต้นแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันโลกควบคู่กับการรักษาอัตลักษณ์พุทธศาสนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขต 10 ควรกำหนดให้การบูรณาการหลักพระ 4 เป็นมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมทุกแห่งในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขต 10 ควรสนับสนุนนโยบายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนโดยยึด “หลักสติ” เป็นแกนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนเท่าทันโลกยุคใหม่โดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ทางพุทธศาสนา

1.3 โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขต 10 ควรจัดตั้งกลุ่มครูต้นแบบพละ 4 เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับเทคนิคการสอนเชิงรุกที่ยืดหยุ่นและตอบโจทย์ผู้เรียน

1.4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขต 10 ควรให้อำนาจโรงเรียนพระปริยัติธรรมในการปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้ยืดหยุ่น เพื่อให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพละ 4 และบริบทท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขต 10 ควรนำเกณฑ์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความจำเป็นประโยชน์ ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ มาใช้เป็นเครื่องมือติดตามและประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักพละ 4 เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของนวัตกรรมในเชิงประจักษ์

2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการปรับใช้ (Transferability) ของแนวทางการจัดการเรียนการสอนนี้ในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาสื่อการสอนหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริม “การใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีสติ” ตามหลักพละ 4 โดยเฉพาะ เพื่อให้ครูมีเครื่องมือที่จับต้องได้และสอดคล้องกับอัตลักษณ์พุทธศาสนาในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กองพุทธศาสนศึกษา. (2568). ประวัติการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม. สืบค้นจาก

<https://deb.onab.go.th/th/content/page/index/id/6121>.

เงาแข เตือดขุนทด. (2464). รูปแบบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนฉะเชิงเทรา

ปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา (รายงานการวิจัย). ฉะเชิงเทรา: โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล จังหวัดฉะเชิงเทรา

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐวัฒน์ ดั่งฉุน. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านชุมชนเรียนรู้วิชาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริม

ความสามารถในด้านการสอน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา. (ปรัชญาดุษฎี

บัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระมหาสุทัศน์ อุตตโร (จันอากาศ), วิทยา ทองดี, ปาณจิตร สุขุมาลัย และ อังคณา ตุงคะสมิต. (2566). การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระปริยัติธรรมแผนกธรรม ของสำนักศาสนศึกษาในเขตอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม, 10(3), 23–38.

ระพีพัฒน์ หาญโสภณ, พระมหาศุภชัย ศุภกิจใจ และ ประยุทธ์ ชูสอน. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์. วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(11), 18–31.

ลัดดาวัลย์ จันลา, วีระกุล อรัณยนาถ และ สุวิทย์ ภาณุจारी. (2568). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา. วารสารนิสิตวัง, 27(1), 131–141.

ลัดดาวัลย์ สะอึ้งทอง. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).

- วชิระ โมราชาติ. (2567). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกลับด้านโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างการรู้ดิจิทัล สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. สืบค้นจาก <https://ops.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/05/1-%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%A8%E0%B8%95%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-21.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2562). เครื่องมือส่งเสริม การขับเคลื่อนประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำหรับครู). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สิริกร ชาดีดี และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2568). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารสันตยาวิวัฒน์ วัฒนธรรม, 3(5), 400-412.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ เตชะนอก, รัชนี จรุงศิริวัฒน์ และ พระสอนดำ วาฬสทโท. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 7(9), 1-14.
- อารุณ สิทธิวงศ์. (2562). เคล็ดลับพุทธวิถีภาวะของผู้นำกับการบริหารงานในพระพุทธศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 12(1), 65-71.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill
- Hessong, R. F., & Weeks, T. H. (1987). *Introduction to Education*. New York: Macmillan
- Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum*. (3rd edition). New York: Harper Collins.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.